

צבא העם

כשהשתחררתי מצה"ל למדתי על בשרי: בני האדם אינם שווים, ושום צבא לא ישנה את זה

27.11.15 • מאור זגורי

הילד בן 30 אבל עדיין לא יודע מה יעשה כשיגמור את הצבא" (אהוד בנאי)

אם אבא שלכם היה עשיר ומקושר לפני שהתגייסתם, אז הוא יעזור לכם גם עכשיו; אם אבא שלכם לא היה עשיר ומקושר לפני - אז נדפקתם. חזרתם לנקודת האפס

בזמן שרועש כעת הדיון אם החרדים יתגייסו או לא, מתנגנת ברקע חצוצרת הדרישה ל"חלוקה בנטל". אני מסכים איתה מאוד, אבל כשמקשיבים רק לחצוצרה, מפספסים את החליל. ותפקידו של החליל בסימפוניה הזאת משמעותי בהרבה.

xxx

בני האדם אינם שווים. עבור רוב בני האדם, הרגע היחיד שבו הצליחו להיות טובים יותר ממיליונים אחרים היה רגע ההפריה שלהם. החל מרגע זה רובנו נידונים לחוסר שוויון ונחיתות.

או אז הגיע צה"ל והעניק לאזרחיו שלוש שנים שבהן שוב יחשבו ששווים הם. שגם אם הם "אוחיון מירוחם" או "שוורץ מגליליים", המדים הירוקים וקמט הדאגה במצח יהפכו אותם לאחד. שיחשבו שוב.

בצבא אין שוויון. כשהמזון בחדר האוכל מגעיל, לא לכולם יש כסף לקולה ובמבה ב"גולן". כשהבית בדימונה והבסיס ברמת הגולן, לא כולם יכולים להרשות לעצמם רכבת ביום ראשון בבוקר, כי אוטובוס יותר זול. כשהמסך של האיפון נופל ונשבר בנגמ"ש, רוב החיילים יבזבזו שליש מהחמשוש בהמתנה לקריאת המספר שלהם, כדי לשמוע ש"הביטוח לא כולל נזקי מסך והתיקון יעלה 1,400 שקל", יעני בערך שתי משכורות צבאיות. לשאר פשוט יחכה איפון חדש בבית. כמו באזרחות, אדון-כסף דואג לזה שלא יתקיים שוויון גם בצה"ל. אבל אם הסכמת לאיזה שלוש שנים להתרווח בתוך בועת-אשליית-הסבון הזו, ביום שתשתחרר תגלה שאת הסיכה שפוצצה אותה – החזקת אתה בעצמך.

"ביום שתתחררו – כל הדלתות ייפתחו בפניכם". פחחחח. "תגיד שהיית קצין ופיקדת על 200 חיילים". בזע'ת. "תספר שעשית מסע כומתה של 80 ק"מ, מה שמעיד שאתה חדור מטרה". וואו. חיילים, תרשו לי להגיד את זה בוטה: אף אחד לא שם זין. אולי פעם זה הרשים מישהו, אבל היום, את אף אחד לא מעניין מה עשית בצבא או באיזו דרגה השתחררת. היום כולם יודעים שיש גם חפ"שים גאוניים וגם קצינים מטומטמים, כך שדרגה או תפקיד זה לא מה ששייג לכם עבודה באזרחות. אם אבא שלכם היה עשיר ומקושר לפני, אז הוא יעזור לכם גם עכשיו; אם אבא שלכם לא היה עשיר ומקושר לפני – אז נדפקתם. חזרתם לנקודת האפס. תרתיי-משמע.

אני הייתי לוחם בתותחנים. "תותחנים" זה קרבי רק בלי התהילה. שכן אם אתה

גולנצ'יק, צנחן או טנקיסט, אתה תקרע ת'תחת – אבל כשתצא הביתה, המבטים בתחנה המרכזית יעניקו לך כוח. לנו לא. הוכשרתי בגדוד 403 אימפריה, ואחרי הטירונות התייעצו להם ארבעה ילדים בני 19-21, והחליטו בכובד מחשבה שאני אכן מתאים להיות לוחם. שלוש שנים באבק של שבטה, שיא נעוריי. כשהשתחררתי לא מצאתי עבודה בשום מקום וחזרתי למלצר באולם אירועים בבאר-שבע, אותה עבודה שעבדתי בה לפני שהתגייסתי. כמו דבר לא השתנה. לא בעולם ולא בי.

חיילים משתחררים ואין להם כלום. הצבא טיפח בהם את האשליה שהם חשובים ובעלי ערך בעולם. ואז, כשהם יוצאים החוצה ומתחילים להרגיש שקופים – הם מתחילים לכעוס. כי רימו

אותם. כי הבטיחו להם שבחוץ יהיו בוסים שיגידו: "וואו, סיימת בה"ד 1? הרשה לי לקוד בפניך ולהציע לך תפקיד מינהלי בחברה שלנו". ממש. אולי ייתנו לכם להיות מאבטחים. וגם זה רק אם תעשו רישיון לנשק, כי העובדה שנשאתם אם-16 מקוצר במשך שלוש שנים לא רלוונטית.

אני מכיר קצין ממוצא אתיופי בדרגת סרן, שמהרגע שהשתחרר – שנתיים קצץ ירקות במסעדה בחולון, ואף נחשד בטרורזם בכניסה לתחנה המרכזית. כשהמאבטח היה שואל אותו: "מה העניינים?" כדי לוודא שהוא לא עומד לפוצץ את הבניין עם עורו השחום, הוא היה עונה: "חרא". קצין שעד לפני חודשיים עמד זקוף מול מאות חיילים שהצדיעו לו. קצין שהשנים הכי טובות שלו הוקדשו למען גברת מולדת, וגברת מולדת ענתה לו בתמורה: "תודה. קח מענק קטן ותזדיין לי מהעיניים. עוד שנה נקרא לך למילואים."

xxx

חייל צריך להשתחרר עם הזדמנות שווה להתחיל את חייו. הזדמנות שאינה תלויה במצבו הכלכלי או במקום שממנו הגיע. יהודים, בואו נדבר ביזנס, הצבא זה העסק הכי לא כלכלי. לוקחים נערים יפים וחזקים ומשקיעים בהם הון מכספי הציבור. מאמנים אותם, מדריכים אותם, משכללים אותם לכדי שלמות – ואז מפטרים אותם. גאוני. למה? למה לא לדאוג להם ולרומם אותם? למה לא להפוך את המנהיגים האלה, שעברו את כל הזוועות והקשיים, למועילים בחברה האזרחית?

xxx

דיכאון של אחרי שחרור.

שנתיים מילצרתי עד שהתחלתי לשלוח טפסים ולבקש מלגות ממוסדות המדינה. כולם מצאו בי איזה פגם שלא מאפשר לי לקבל סיוע בלימודים. פעם אחת אפילו אמרו לי: "ההרשמה נגמרה לפני יומיים. תנסה שוב בשנה הבאה. בעצם רגע, אני רואה פה שבעוד שנה, יחלפו כבר שנתיים מאז שהשתחררת, ואז לא תעמוד בקריטריונים, כי אפשר להגיש רק עד שנתיים מיום השחרור". יופי.

הסיוט הכי גדול של הפרולטריון הוא המילה "קריטריונים". כי מתברר, תופתעו או לא, שאיכשהו אנחנו לא עומדים כמעט באף אחד מהם. "מערכת סינון" קוראים לזה המתחסדים. אני קורא לזה: "קשקוש-בלבוש". אם אתה רוצה לעזור למישהו, תעזור לו. מה קשור שהוא לא ביקש בזמן? יש לי קרוב צנחן, שנפצע בברך במהלך אימון צבאי, וצה"ל שיחרר אותו מוקדם. לפני שנה קיבל סירוב למלגה כי "לא סיים שלוש שנים". לא מגוחך?

אתם לא מבינים כמה זה מייאש.

שנייה לפני שוויתרתי קיבלתי תשובה חיובית מ"אימפקט" – תוכנית מלגות ללוחמים מעוטי יכולת של ידידי צה"ל בארה"ב. שם כן התחשבו ב"קריטריונים" שלי, ומנהלת התוכנית – אורנה פסח ההורסת – שידכה לי משפחת צדיקים מירושלים שמימנה את לימודיי. אלמלא הם, לא הייתי הולך ללמוד וכנראה הייתם קוראים עכשיו טור אחר, של מי שכתב את "שוורץ אימפריה" – על משפחת שוורץ המשוגעת הזאת – איזו תוכנית נהדרת זו יכלה להיות.

דרכם התוודעתי אל תוכנית "מומנטום", המלווה חיילים משוחררים במעבר החד מהמערכת הצבאית בחזרה לחברה האזרחית. שכן שלב המעבר לאזרחות הוא החוליה הכי חלשה בשרשרת החיול. בלגייס הם הכי טובים, בלשחרר – פחות. חיילים רבים משתחררים מהצבא עם תחושת תסכול, דיכאון וכעס על המערכת ועל מה שיכלו להיות, אם לא היו מתגייסים. כעס העלול לפגוע בטווח הקצר בעצמם ובתחושת המסוגלות שלהם, ובטווח הארוך במדינה כולה.

את "מומנטום" הקימו יהודים טובים, שחיפשו דרך להכיר תודה לחיילי צה"ל (לוחמים ושאינם לוחמים) על שירותם ותרומתם. הם בנו תוכנית חנימית להכשרה ולחיזוק ההרגשה שהחברה הישראלית מעריכה אותם על מה שעשו. קראתי באתר שלהם על כך שמעניקים למשתחררים ייעוץ תעסוקתי ובונים עבורם תוכנית לעתיד והתחלתי לבכות. הלוואי אלוהים שהיה קיים דבר כזה כשהשתחררתי אני לפני 13 שנים.

xxx

הבעיה היא שקשה מאוד להעביר את הרעיון החשוב הזה לצמרת הבכירה בצה"ל. אלה שמחליטים. יודעים למה? כי כל הבכירים שם – למרבה האירוניה – מעולם לא השתחררו. הצמרת הצה"לית מורכבת מחבורה של קצינים שנמצאים בצבא מגיל 18. וכשמדברים איתם על "החיים שאחרי השחרור" זה כמו לדבר איתם על חיי ההזדווגות של הפינגווינים בקוטב הדרומי. אין להם מושג בזה. אני מקווה שלפחות אחד מהם יקרא את הטור הזה. לכן, למען עתיד חיילינו, עוד לפני שאיחל לזה שמיליון חרדים יתגייסו – אייחל לכך שאלה שכבר "נתנו את שלהם" ירגישו שמכירים להם על כך תודה אמיתית.

פרסום ראשון: 25.11.15, 14:45